

O P T O N I N S T R U K T O R S K I

NIECODZIENNIK CHORĄGWI **PODKARPACKIEJ**

Zjeżdżaj się z głową

Trwa obecnie bardzo specyficzny 2021 rok. Działamy w okresie pandemii koronawirusa, która w różny sposób wpłynęła na nasze życie prywatne i społeczne, a także podejmowane działania wychowawcze i organizacyjne w Związku Harcerstwa Polskiego. Mimo przedłużającej się niepewności przed nami jeden obowiązek – zjazd sprawozdawczy hufca.

Ale czym są takie zjazdy? Po co w ogóle są organizowane? Kto posiada głos decydujący? A kto powinien na nich zabierać głos? Na te pytania spróbuję odpowiedzieć w niniejszym tekście, szczególnie skupiając się na zjazdach dotyczących hufców – najbliższych gromadom i drużynom.

Czym są zjazdy w ZHP?

Zjazd jest powszechnym spotkaniem okolicznościowym członków danego stowarzyszenia, przedstawicieli środowiska lub środowisk zrzeszonych w danej organizacji. Jednocześnie zjazdem nazywa się trwające obrady wspomnianego zgromadzenia.

Zjazd w ZHP jest najwyższą władzą danego szczebla naszej organizacji (hufca, chorągwi czy całego ZHP). Według Statutu Związku Harcerstwa Polskiego zjazdy obradują jako: zjazdy zwykłe, zjazdy nadzwyczajne, a w przypadku hufców również jako zjazdy sprawozdawcze.

Zjazdy zwykle zwoływane są przez odpowiednią komendę hufca/komendę chorągwi lub przez Przewodniczącego Związku Harcerstwa Polskiego na wniosek Rady Naczelnej Związku Harcerstwa Polskiego. Obradują co cztery lata i decydują o najważniejszych sprawach danego szczebla struktury, w tym podsumowują mijającą kadencję i wybierają nowe władze. Ich zakres w miarę dokładnie opisany jest w konkretnych rozdziałach Statutu ZHP.

Zjeżdżaj się z głową

Zjazdy sprawozdawcze hufców (czasem pieszczotliwie nazywane zjazdami połówkowymi) zwoływane są przez komendę hufca i odbywają się raz, w połowie kadencji władz. W trakcie zjazdów sprawozdawczych ocenia się pracę komendy i władz hufca oraz realizację uchwał podjętych na poprzednim zjeździe. Zjazd ten zatwierdza (bądź nie) sprawozdania władz hufca i udziela (lub nie udziela) absolutorium dla poszczególnych członków komendy – wszystkich pełniących funkcje od pierwszego dnia jej objęcia.

Zgodnie ze Statutem szczegółowy terminarz zjazdów sprawozdawczych określa Rada Naczelna ZHP. Dlatego początkiem lutego Rada Naczelna ZHP przyjęła uchwałę, która określiła terminarz zjazdów

sprawozdawczych hufców. Dokładniej rzecz ujmując wyznaczyła, że wszystkie zjazdy sprawozdawcze w hufcach powinny być zwołane i obyc się do 19 grudnia 2021 roku. Zjazdy sprawozdawcze nie muszą się odbywać dokładnie dwa lata co do dnia, licząc od dnia rozpoczęcia ostatniego zjazdu zwykłego hufca.

Po co nam te wszystkie zjazdy?

Wydzwięk słowa „zjazd” sugeruje zjechanie, czyli przybycie w jedno miejsce osób z różnych stron, w celu spotkania się, radzenia (rozmawiania) i podejmowania decyzji. Zjazdy w naszej organizacji są demokratycznym elementem działania struktur Związku Harcerstwa Polskiego. Są też pośrednio – a raczej mogą być –

impulsem do zmiany, rozwoju organizacji i wymiany doświadczeń.

Przynajmniej w niektórych środowiskach naszej organizacji zauważalny jest zjawisko, że drużynowi i kadra instruktorska (szczególnie młoda), choć pojawia się na zjazdach, nie zabiera głosu, nie zadaje pytań i nie dyskutuje nad podejmowanymi decyzjami. A szkoda! To dobre miejsce do dyskusji i wczucia się w demokratyczny klimat naszej organizacji. Również udział wędrowników i instruktorów nieposiadających głosu decydującego może być użyteczny dla zjazdu i nich samych. Mogą pełnić rolę wsparcia organizacyjnego zjazdu lub rolę słuchaczy, a przez to nabyć szerszy pogląd na działalność całego hufcowego środowiska.

Zjeżdżaj się z głową

Głos zjazdu

Wiemy już mniej więcej jaką rolę pełnią zjazdy hufców. Kto jednak powinien brać w nim udział? Według mojej wiedzy obecne dokumenty związkowe nie ograniczają członkom ZHP obecności w miejscu obrad zjazdu danego hufca. Co więcej, częstą praktyką jest zapraszanie na niego Gości Zjazdu nie będących członkami ZHP. Sam zjazd ma jednak moc sprawczą (jako najwyższa władza hufca) ustalić w swoim regulaminie, że w miejscu obrad mogą znajdować wyłącznie osoby z głosem decydującym oraz kandydujące do władz wybieranych przez zjazd (*ograniczyć obecność osób na zjeździe do minimum: komendanta/pelnomocnika chorągwi, osoby z głosem decydującym, osoby kandydujące do władz*).

Przez wiele lat w zjeździe hufca głos decydujący posiadali: *członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie, mający przydział służbowy do tego hufca i opłaconą podstawową składkę członkowską*. Przez funkcje instruktorskie rozumie się wszystkie funkcje w organizacji, które nie mają charakteru dorywczego. Charakter dorywczy może mieć np. zespół/komisja powoływany do inwentaryzacji majątku hufca przed zbliżającym się zjazdem hufca.

Do funkcji instruktorskich należą: funkcje drużynowych i kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi (PJO; głównymi PJO są gromady i drużyny) w ZHP

oraz funkcje członków władz ZHP powierzane przez wybór na zjazdach. Funkcje instruktorskie pełnią również wszyscy inni instruktorzy będący członkami zespołów i komisji nie mających charakteru dorywczego, którzy zostali mianowani/powołani na funkcję przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP. Niezależnie od tego na jakim poziomie struktury dany instruktor pełni funkcję może on posiadać głos decydujący na zjeździe, o ile posiada przydział służbowy do danego hufca i ma opłaconą składkę członkowską.

Niestety muszę tu wspomnieć, że taki „układ” posiadania głosów decydujących na zjazdach hufców mógł zachęcać w niektórych środowiskach do nadużyć. W trakcie kadencji mogłyby się pojawić w danym hufcu zespoły/komisje powołane przez komendanta hufca, które miałyby stworzyć „zaplecze głosów przychylnych komendantowi”.

Wspominam o tym zjawisku nie dlatego, żeby zaznaczyć, że władze hufców i zespoły/komisje hufcowe są złe. Wręcz przeciwnie! Uważam, że są potrzebne w strukturze. To czy wspierają swoimi decyzjami gromady i drużyny zależy już od podejmowanych przez nie decyzji i instruktorskiej postawy członków tych zespołów. A ostatecznie obiektywnych decyzji zjazdów.

39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP, który obradował w dn. 7-9 kwietnia 2017 r. w Warszawie przyjął kilka zmian w Statucie ZHP. Jedną z nich było powiększenie grona osób, którym przysługuje czynne prawo wyborcze. Po tej zmianie głos decydujący na zjazdach hufców posiadają również instruktorzy pełniący funkcję przybocznych w gromadach i drużynach.

Czy była to zmiana na lepsze? Zakładam, że tak. Wprowadzenie tej zmiany w porównaniu z poprzednimi zapisami Statutu ZHP spowodowało, że więcej głosów podejmujących decyzje jest bezpośrednio związanych z gromadami i drużynami. Kadry drużyn mogą realnie wpłynąć na decyzje zjazdu!

Czy zmiana stworzyła wystarczającą „równowagę” między głosami z gromad i drużyn, a głosami z poziomu hufca? Moja odpowiedź brzmi: to zależy od środowiska. Zdarzają się takie, w których większość głosów obecnie „leży po stronie” PJO. W innych środowiskach zmiana w Statucie ZHP nie pomogła w rozwiązaniu problemu nadużyć. Niestety duży procent drużynowych nadal stanowią osoby bez stopnia instruktorskiego lub w stopniu przewodnika, którzy nie mają wystarczającej świadomości w podejmowanych decyzjach.

Zjeżdżaj się z głową

W przeddzień obrad

Teraz, gdy już wiemy kto posiada decyzyjny głos podczas zjazdów w hufcach, przyjrzyjmy się terminarzowi opisanemu w Ordynacji wyborczej ZHP.

W momencie zwolywania zjazdów hufców ważne są trzy terminy: 28 dni przed rozpoczęciem zjazdu, 14 dni przed rozpoczęciem zjazdu i 7 dni przed rozpoczęciem zjazdu.

Nie później niż na 28 dni przed zjazdem hufca powinien być opublikowany rozkaz zawierający informację o zwolaniu zjazdu i jego terminie, zawierający listę uczestników zjazdu z głosem decydującym wraz z pełnioną funkcją, a w przypadku zjazdów nadzwyczajnych także zawierający informację o celu jego zwolania.

Sporadycznie zdarza się, że na listach uczestników z głosem decydującym brakuje wymienienia funkcji, które dana osoba pełni. Ich brak może powodować niejasności wśród grona głosujących oraz pojawianie się wniosków o uzupełnienie lub skreślenie z listy uczestników z głosem decydującym. Wnioski o takie „sprostowania listy” powinny być zgłaszane niezwłocznie, by mogły być rozpatrzone jeszcze przed rozpoczęciem zjazdu. Po rozpoczęciu obrad decyzje w sprawie wyżej wymienionych wniosków podejmuje obecny komendant chorągwi lub pełnomocnik komendanta chorągwi – co może znacznie wydłużyć czas trwania zjazdu.

Nie później niż na 14 dni przed zjazdem hufca uczestnicy zjazdu z głosem decydującym powinni otrzymać informację o miejscu zjazdu, proponowany porządek obrad,

sprawozdania władz, wnoszone projekty uchwał i inne materiały zjazdowe.

Choć obowiązek podania dokładnego miejsca obrad zjazdu hufca określony jest na 14 dni przed ich rozpoczęciem, to dobrą praktyką jest podanie tej informacji wcześniej, na przykład w rozkazie zwolującym zjazd.

Równie dobrą praktyką dotyczącą miejsca i terminu zwolania zjazdu jest konsultacja tych tematów (terminu i miejsca zjazdu) ze środowiskiem, czyli z instruktorami hufca. Nadal w ZHP zdarzają się przypadki, gdy zjazdy są zwolywane bez konsultacji ze swoim środowiskiem! Odbývają się w miejscach oddalonych, a godziny rozpoczęcia obrad nie pozwalają przeciętnemu drużynowemu/instruktorowi pracującemu osiem godzin dziennie na dotarcie na obrady bez brania urlopu lub zwalniania się z pracy. Inną kwestią jest, że uczestnicy zjazdów nie dopuszczają do siebie myśli, że zjazdy powinny potrwać dłużej „niż 3 godzinki”, by wypracować solidne, a nie byle jakie rozwiązania.

Nie później niż na 7 dni przed zjazdem hufca uczestnicy zjazdu z głosem decydującym powinni otrzymać:

- opinię komendy chorągwi w sprawie działalności komendy hufca,
- opinię komisji rewizyjnej hufca w sprawie działalności komendy hufca,
- wniosek komisji rewizyjnej hufca o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium wraz z uzasadnieniem.

Komisja rewizyjna hufca jest co najmniej trzyosobowym organem kontrolnym hufca odpowiedzialnym przed zjazdem (jej obowiązki precyzuje §54 Statutu ZHP). Wniosek tego zespołu o absolutorium jest swego rodzaju oceną podsumowującą działania władz hufca i powinna być wstępem do dyskusji o przyjęciu lub odrzuceniu wniosku. Dlaczego podkreśliłem uzasadnienie przy wniosku komisji rewizyjnej o absolutorium? Bo każda ocena działań powinna być podparta argumentacją, choćby wymienieniem działalności negatywnej, budzącej zastrzeżenia lub pozytywnej i zasługującej na wyróżnienie. Brak uzasadnienia lub uzasadnienie z argumentem „bo tak” świadczy o kompetencjach osób wybranych do komisji rewizyjnej.

Za terminowe przekazanie wszystkich wymienionych w terminarzu materiałów dla osób decydujących na zjeździe odpowiada komendant hufca. Nie dostarczenie ich w obowiązujących terminach powinno się brać pod uwagę (a nie zawsze się bierze) w momencie udzielania absolutorium. Ponadto niedostarczenie materiałów w terminie może być podstawą do przesunięcia terminu zjazdu na późniejszy, o ile ten fakt zostanie zauważony i podany do wiadomości grona instruktorskiego hufca i do komendy chorągwi.

Moment. Ale czym jest to kilkakrotnie wspomniane abso... coś?

Zjeżdżaj się z głową

Absolutorium

Jednym z istotniejszych punktów przebiegu większości zjazdów jest ten dotyczący absolutorium. W ZHP absolutorium to formalne przyjęcie przez zjazd sprawozdania komendanta i komendy za okres z danej kadencji. Takie sprawozdanie powinno dotyczyć wszystkich aspektów działania hufca, w szczególności działalności statutowej, programowej i finansowej. Zjazd udziela absolutorium, na wniosek komisji rewizyjnej właściwej dla danego szczebla. Absolutorium jest udzielane za okres od pierwszego do ostatniego dnia pełnienia danej funkcji przez daną osobę. Absolutorium jest udzielane każdemu członkowi komendy z osobna i przeprowadzane jest osobne głosowanie dla każdej osoby.

Dla lepszego zrozumienia podam przykład: druh hm. Jan Nowak w swoim hufcu od 1.09.2015 roku do 1.09.2017 roku pełnił funkcję członka komendy hufca ds. kształcenia. Później od 2.09.2017 roku do końca kadencji, czyli zjazdu zwykłego w 2019 roku, pełnił funkcję skarbnika hufca. W trakcie zjazdu podsumowującego kadencję powinny odbyć się dwa głosowania dotyczące udzielenia absolutorium druhowi Nowakowi: pierwsze za funkcję członka komendy ds. kształcenia oraz drugie za funkcję skarbnika.

Każde głosowanie nad wnioskiem w sprawie absolutorium powinno być poprzedzone dyskusją zjazdu na ten temat. Dlaczego? Opinia komendy chorągwi nie musi pokrywać się z opinią zjazdu. Opinia komisji

rewizyjnej hufca również nie musi pokrywać się z opinią zjazdu. Zjazd ma prawo (a czasem nawet obowiązek) nie zgodzić się z wnioskiem o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium. Tyle że do przyjęcia obiektywnego stanowiska uczestników obrad potrzeba momentu na wymianę spostrzeżeń, chwili na zastanowienie się, by nie uległa przypadkowym lub nieprzypadkowym wybuchom emocji.

Na ocenę podjętych działań przez komendanta i komendę hufca w okresie, który sprawozdaje ma wpływ wiele składowych. Są to między innymi:

- posiadanie przygotowania do funkcji komendanta hufca lub członka komendy hufca (wiedzy, umiejętności, przeszkolenia oraz stopnia instruktorskiego – komendantem hufca powinien być przynajmniej podharcemistrz lub powinien jak najszybciej zdobyć tej stopień);
- realizacja działalności statutowej hufca (m.in. tworzenia wspólnoty instruktorskiej oraz wspólnoty PJO);
- realizacja działalności programowej hufca (m.in. inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej PJO – w zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP oraz metodą harcerską);
- realizacja działalności finansowej hufca (w tym skutecznego pozyskiwania środków finansowych i materialnych);

- realizacja działalności kształceniowej hufca (każdy hufiec powinien kształcić swoją kadrę hufca i posiadać zespoły przygotowane do pełnienia swoich zadań, w tym powołany HZKK posiadający OKK);
- realizacja działalności wspierającej organizację akcji letniej i zimowej;
- realizacja współpracy z władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami (w tym reprezentacja hufca przez komendanta w chorągwi i udział hufca w tworzeniu chorągwianej wspólnoty);
- realizacja programu rozwoju hufca i/lub strategii hufca;
- realizacja uchwał poprzedniego zjazdu hufca (które mogą zobowiązywać np. do realizacji kolejnych „etapów” rozwoju/strategii hufca);
- terminowe przekazywanie dokumentów zjazdowych i publikowanie rozkazów.

Nie na wszystkie z tych wymienionych (i nie wymienionych) aspektów ma wpływ komendant i komenda hufca. Niektóre z nich mogą zależeć wyłącznie od instruktorów i drużynowych danego hufca – ich zaangażowania lub braku w tworzenie wspólnoty hufca. Inne mogą być związane z zewnętrznymi czynnikami niezależnymi, choćby nadal trwającą pandemią koronawirusa.

Niezależnie od tych czynników, po coś zjazd wybiera komendanta i komendę. Po coś wybiera swojego wodza i jego pomocników.

Pytanie tylko: Po Co?

Zjeżdżaj się z głową

Brak absolutorium

Może się zdarzyć taka sytuacja, że zjazd nie udzieli absolutorium komendantowi hufca lub któremuś członkowi komendy. Oznacza to, że zgromadzenie instruktorów hufca z głosem decydującym negatywnie oceniło działalność danej osoby w danym okresie. Jest to swego rodzaju „żółta kartka”. Nie oznacza to jednak, jak wielu się wydaje, automatycznej utraty funkcji. Dopiero zaproponowany wniosek o odwołanie danej osoby z funkcji i zaakceptowanie tego wniosku powoduje, że dany członek ZHP przestanie pełnić daną funkcję. Dopóki nie padnie taki wniosek i nie zostanie przyjęta „czerwona kartka” dla tej osoby, to nadal pełni wyznaczoną służbę.

Zalóżmy, że podczas najbliższego zjazdu sprawozdawczego ktoś z naszej komendy hufca otrzyma „czerwoną kartkę”. Wtedy zjazd może dokonać

w trakcie swoich obrad wyboru nowej osoby na „nieobsadzoną” funkcję, jeśli zostanie złożony wniosek o dokonanie takiego wyboru. Prawo do złożenia takiego wniosku posiada komendant hufca, komisja rewizyjna lub komendant chorągwi.

Nieudzielenie absolutorium nie oznacza, że osoba której nie udzielono absolutorium (np. skarbnik hufca) nie może w przyszłości kandydować ponownie na tą samą funkcję. Może kandydować. Obecne przepisy wewnątrzorganizacyjne tego nie zabraniają.

Acoby jeśli to komendant hufca zostanie odwołany z funkcji podczas zjazdu sprawozdawczego lub komendant sam zrezygnuje podczas tego zjazdu? Wówczas rolę komendanta przejmuje jego zastępca (o ile taki jest), a członkowie komendy hufca

zachowują swój tzw. mandat do momentu wyboru nowego komendanta.

Warto pamiętać, że zjazd sprawozdawczy może obradować nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego hufca (a niewątpliwie brak komendanta hufca jest sprawą nadzwyczajną). Obrady na takie tematy mogą być podjęte, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta hufca, komisję rewizyjną hufca bądź przez komendanta chorągwi. Jak przy każdym innym wniosku, zjazd musi zaakceptować złożony wniosek, żeby go procedować. W przypadku braku akceptacji wspomnianego wniosku wybór komendanta hufca i na jego wniosek komendy hufca jest możliwy dopiero na kolejnym, nadzwyczajnym zjeździe hufca.

Zjeżdżaj z głową

Dlaczego tak długo się rozpisuje na ten temat? Ponieważ rzadko kiedy tłumaczy się wędrownikom, młodym drużynowym i instruktorom, po co te wszystkie zjazdy i jakie decyzje się na nich podejmuje. Zjazdy są ważnym elementem struktury naszej organizacji, możliwością wymiany spostrzeżeń i doświadczeń, sposobnością do obiektywnego podsumowania danego okresu, przedstawienia osobistego przykładu instruktora.

Zjazdy nie powinny być okazją do tworzenia stronnictw, uprawiania „harcerskiej

polityki” czy miejscem walki o racje „twojszą” lub „mojszą”. Powinny być możliwością wypracowania jedności w działaniu i zaufania do siebie mimo różnic charakterów i poglądów. Powinny być miejscem instruktorskiej dyskusji, podejmowania wspólnych decyzji, które zgodnie wszyscy realizujemy. Ale żeby tak było trzeba zjeżdżać się z głową, w atmosferze braterstwa i szacunku.

Zastanów się droga czytelniczko/drogi czytelniku: Czy podczas zbliżającego się zjazdu hufca, wraz z innymi członkami hufcowej

wspólnoty, obiektywnie podsumujecie połowę mijającej kadencji władz? Czy zastanowicie się, co wyszło, a co nie wyszło w ciągu tych dwóch trudnych lat? Jaka jest przyczyna trwających czy powstałych problemów? Czy wypracujecie solidne rozwiązania na przyszłość, propozycje zmian i utrzymania/poprawy jakości harcerskich działań? Czy krytycznie ocenicie realizację przepisów i zaangażowanie władz hufca oraz wspólnoty instruktorów? Czy może bezrefleksyjnie uznacie, że wszystko jest w porządku? I uznacie, że już musimy kończyć, bo nie ma co strześcić języka i tracić czasu.

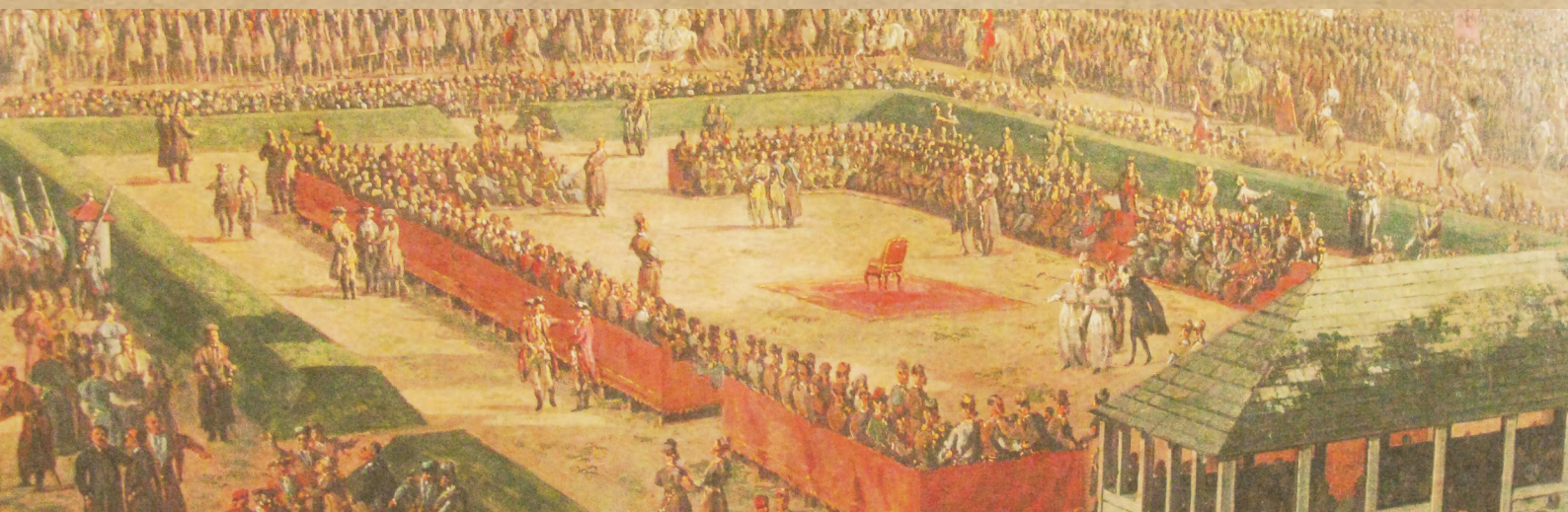
Zjeżdżaj się z głową

P.S. Mniej zaznajomionych z tematyką zjazdów, a chcącym dowiedzieć się więcej serdecznie polecam filmy wideo przygotowane przez druha Łukasza Woźniaka na kanale „Drużynowy na zjeździe” na serwisie YouTube. Zachęcam również sięgnąć po dokumenty i poradniki dotyczące organizacji zjazdów i pisania strategii hufca, które można odnaleźć w harcerskim Intranecie. Wystarczy tylko po nie sięgnąć.

P.S.S. Jeżeli tylko poprawi się sytuacja to zabiegajcie, żeby zjazdy w waszych hufcach były zorganizowane „na żywo”, „w realu”. Żeby faktycznie można było „zjechać się” w jedno miejsce i spotkać twarzą w twarz w harcerskiej atmosferze. Unikniemy wówczas wykluczenia osób, które mają problemy z obsługą komputerów, wszelkich problemów sprzętowych związanych ze „zjazdem zdalnym” oraz poczucia, że mówimy tylko do samego ekranu, a nie harcerza po drugiej stronie.

hm. Piotr „Siogun” Bańdur HR

Artykuł powstał w oparciu o następujące pozycje:

1. Statut ZHP (przyjęty przez XXXIX Zjazd ZHP).
2. Uchwała nr 7/XL NSH ZHP z dn. 16.06.2018 r. w sprawie wykładni § 21 ust. 1 pkt 1 w związku z § 37 ust. 1 Statutu ZHP (mianowanie na funkcje).
3. Uchwała nr 8/XL NSH ZHP z dn. 16.06.2018 r. w sprawie wykładni § 49 ust. 2 pkt 5 Statutu ZHP (rezygnacja z mandatu przez komendanta hufca podczas zjazdu sprawozdawczego hufca).
4. Uchwała nr 14/XL NSH ZHP z dn. 16.06.2018 r. w sprawie wykładni § 21 ust. 1 pkt 1 w związku z § 37 ust. 1 Statutu ZHP (czynne prawo wyborcze członków zespołów i komisji hufcowych).
5. Uchwała nr 61/XL RN ZHP z dn. 22.11.2020 r. – Ordynacja wyborcza ZHP.
6. Uchwała nr 68/XL RN ZHP z dn. 7.02.2021 r. w sprawie terminarza zjazdów sprawozdawczych hufców w 2021 roku.
7. „Instrukcja tworzenia i działania hufca” przyjęta Uchwałą GK ZHP nr 151/2020 z dn. 25.06.2020 r. w sprawie zatwierdzenia Instrukcji tworzenia i działania hufca.
8. Instrukcja „Kształcenie kadry w ZHP” przyjęta Uchwałą GK ZHP nr 152/2020 z dn. 25.06.2020 r. w sprawie dokumentów dotyczących kształcenia kadry.
9. Poradnik „Jak przygotować się do zjazdu hufca/chorągwi”.
10. hm. Jacek Kaflowski, „Spokojnym okiem na mandat”, (<https://czuwaj.pl/spokojnym-okiem-na-mandat/>), 28.02.2021 r.

O P T O N

I N S T R U K T O R S K I

NIECODZIENNIK CHORĄGWI PODKARPACKIEJ

MYŚLI POPLĄTANE

ZAPISKI

NOTATKI

MYŚLI WŁASNE